

Týždeň od 17. do 23. decembra

ESTER A MORDOCHAJ

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Dan 1,1–12; Dan 6,1–9; Est 2,1–10.20; Est 3,1–15; Est 4,1–14; Est 9,1–12

ÚVODNÝ TEXT

„Dám ťa za svetlo národom, aby moja spása siahala až na koniec zeme.“ (Iz 49,6)

Jeden z najinšpiratívnejších biblických záznamov o „medzikultúrnej službe“ sa nachádza v knihe Ester. Počas uplynulých storočí sa o tejto knihe napísalo veľa teologických pojednaní. A Židia dodnes slávia sviatok Purím na základe textu Est 9,26–31.

Ester a jej bratranec Mordochaj boli Židia žijúci v hlavnom meste Perzskej ríše Šušan. Nech už bol dôvod akýkoľvek, nevrátili sa s ostatnými Židmi do Judska, ale naďalej zostávali v krajine svojho zajatia.

Potom sa riadením prozreteľnosti a série nečakaných udalostí Ester stala kráľovnou. „Kráľ si zamiloval Ester viac ako všetky ženy a získala si viac jeho priazne ako všetky panny. Položil jej kráľovskú korunu na hlavu a ustanovil ju za kráľovnú namiesto Vašti.“ (Est 2,17)

Práve v tomto postavení mohla Ester, aj keď sprvu zdráhavo, zohrať dôležitú úlohu biblických dejín. Tento príbeh jedinečným spôsobom ukazuje, že Boží ľud môže vydávať svedectvo o pravde aj v cudzom, nepriateľskom prostredí. Ak ti to čas dovolí, prečítaj si tento týždeň biblickú knihu Ester.

OSNOVA LEKCIE

Predposledná lekcia tohto štvrtíroka zameria našu pozornosť na príbeh Ester a Mordochaja žijúcich ako súčasť menšiny v prostredí, ktoré nijako nevyznávalo Božie hodnoty. Aj keď nejde o čierno-biely príbeh (nie vždy dokázali byť Bohu verní), napriek tomu prináša zaujímavé podnety pre život a svedectvo dnešných kresťanov v prostredí, ktoré sa ku Kristovi nehlási.

- Dan 3,4–6: Život Božieho ľudu (menšiny) v prostredí babylonskej kultúry (nedeľa)
- Est 2,10.20: Kedy treba byť „nenápadný“ a kedy sa, naopak, k Bohu jasne hlásiť? (pondelok)
- Est 3,3–6: Verné svedectvo v pohanskom prostredí (utorok)
- Est 4,13.14: Viera a modlitba v pohanskom prostredí (streda)
- Est 9,25–28: Božie pôsobenie v prostredí, kde Boha takmer „nie je vidieť“ (štvrtok)

V ZAJATÍ CUDZEJ KULTÚRY

“Hlásateľ hlasno volal: „Prikazuje sa vám, ľud rozličných národností a jazykov: ⁵Vždy, keď začujete zvuk rohu, píšťaly, citary, harfy, lutny, skupiny nástrojov alebo akúkoľvek hudbu, padnete a budete sa klaňať podobe zlatej sochy, ktorú dal postaviť kráľ Nebukadnesar. ⁶Kto by však nepadol a nekľáňal sa, v tú chvíľu ho hodia do pece rozpálenej ohňom.” (Dan 3,4–6)

Nikdy nie je ľahké byť vysídlený z domova. O to horšie je, keď sa človek ocitne v úplne cudzej kultúre. Dnes môže byť pre nás ťažké pochopiť, čomu boli vystavení Židia, keď sa dostali do babylonského zajatia a neskôr pod nadvládu Peržanov.

Ani my nežijeme v krajine, kde by boli adventistické princípy viery podkladom pre zákony štátu. No pred odvečením žil židovský národ vo svojej vlasti, kde boli princípy viery zakotvené aj v zákonoch krajiny.

V takejto krajine by malo byť ľahké byť verný Bohu, nie? Ved' o čo jednoduchšie by bolo zachovávať siedmy deň, sobotu, ak by dodržiavanie soboty ako siedmeho dňa bolo súčasťou zákonodarstva štátu.

Dejiny Izraelitov nám však ukazujú, že na verný život nestačí, ak sú zákony krajiny v súlade s Božím zákonom. Vernosť totiž musí prameniť zo srdca človeka, inak bude určite nasledovať hriech, odpadnutie a skaza.

„Pán povedal: Pretože sa mi tento ľud chce stať blízkym iba svojimi ústami a ctí si ma iba svojimi perami, no jeho srdce je ďaleko odo mňa a jeho bázeň voči mne je naučeným ľudským príkazom.” (Iz 29,13)

Ale tých, čo sú odhodlaní byť verní, neodradí od poslušnosti ani to najnepriaznivejšie či najnepriateľskejšie prostredie.

Prečítaj si texty Dan 1,1–12, Dan 3,1–12 a Dan 6,1–9. Hoci každá opísaná situácia je jedinečná, čo tieto správy odhaľujú o výzvach, ktorým môže Boží ľud čeliť, ak žije v cudzej kultúre?

Bez ohľadu na to, kto sme alebo kde žijeme, sme súčasťou prostredia, ktoré v rôznej miere ovplyvňuje našu vieru a naše svedectvo. Môže sa to diať prostredníctvom zákonodarstva alebo tradície. Príbehy z knihy Daniel ukazujú, že aj v ťažkých podmienkach môžu ľudia zostať verní Bohu. V knihe Daniel sa príbehy končia vždy „šťastne“. Ale aj keby žiadny z nich nedopadol dobre, niet pochýb, že opísaní ľudia konali správne a verne.

- **Akým výzvam čelíš v súvislosti s vierou v prostredí, v ktorom žiješ? Ako sa ti darí zostať verný?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

V KRÁĽOVSKOM PALÁCI

¹⁰Ester nepovedala nič o svojom národe a o svojom pôvode, pretože Mordochaj jej prikázal, aby o tom nehovorila. ... ²⁰Ester ešte stále nepovedala nič o svojom pôvode a o svojom národe, ako jej prikázal Mordochaj. Ester sa správala podľa Mordochajovho príkazu, kým bola v jeho opatere. (Est 2,10,20)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Po páde Babylona a po vzostupe Médo-Perzie sa mnohí Židia napokon vrátili do krajiny svojich predkov. Na cestu späť sa však nevydali všetci. Niektorí zostali tam, kde žili jednu alebo viac generácií.

Tento poznatok nám pomáha lepšie pochopiť pozadie knihy Ester. „Vtedy... kráľ Ahasvér sedel na svojom kráľovskom tróne, ktorý bol v pevnosti v Šušane.“ (Est 1,2) Práve v Perzii za vlády kráľa Ahasvéra sa začína odvíjať príbeh knihy Ester. V 1. kapitole upadne kráľovná Vašti do nemilosti kráľa. Na základe týchto udalostí sa začína hľadať nová kráľovná, ktorá by nahradila Vašti. V tomto kontexte sa prvýkrát stretávame s Ester a jej bratrancom Mordochajom.

Prečítaj si Est 2,1–9. Čo sa z týchto veršov dozvedáme o postavení Mordochaja a Ester?

Zdá sa, že Mordochaj ako kráľovský úradník býval v meste Šušan aj so svojou adoptívnou dcérou, sesternicou Ester. Vďaka miestu bydliska a Mordochajovmu postaveniu boli naplno súčasťou perzskej kultúry. To bol aj jeden z dôvodov, prečo Ester vybrali a predstavili kráľovi: „Vtedy vzali aj Ester do kráľovského paláca pod ochranu Hegaja, strážcu žien.“ (Est 2,8)

Prečítaj si verše Est 2,10,20. Aký príkaz dal Mordochaj Ester? Prečo? Bol taký príkaz v poriadku?

Hoci v texte nie sú uvedené motívy či dôvody pre zatajenie pôvodu Ester, môžeme vysloviť aspoň určitý predpoklad. Mordochaj aj Ester žili ako cudzinci uprostred kultúry a náboženstva, ktoré boli vzdialené ich hodnotám. V mnohom by sa vystavovali nebezpečenstvu, preto sa rozhodli mlčať a neupozorňovať zbytočne na rozdiely.

APLIKÁCIA

- **Za akých okolností by mohlo byť rozumné nehovoriť otvorene o našej viere? Aký je tvoj osobný postoj? Treba za každých okolností vydať svedectvo o celej svojej viere, alebo môžu existovať dobré dôvody, prečo to nerobiť? Aké?**

MORDOCHAJOVO VERNÉ SVEDECTVO

³Kráľovskí služobníci v kráľovskej bráne dohovárali Mordochajovi: Prečo porušuješ kráľovský príkaz? ⁴Dohovárali mu každý deň, ale neposlúchol ich. Oznámili teda Hamánovi, aby zistil, či obstojí Mordochajovo odôvodnenie. Oznámil im totiž, že je Žid. ⁵Hamán si všimol, že Mordochaj pred ním ani neklaká, ani sa neklania a nahneval sa. ⁶Natolko ním opovrhol, že sa mu máliło pozdvihnúť ruku len proti Mordochajovi. Keď mu oznámili, z akého národa je Mordochaj, Hamán hľadal spôsob, ako vyhubiť všetkých Židov, teda Mordochajov národ, v celom Ahasvérovom kráľovstve. (Est 3,3–6)

Tým, že Mordochaj a Ester zostávali Bohu verní aj v cudzej krajine, bolo len otázkou času, kým sa dostanú do problémov. A presne to sa stalo v prípade Mordochaja.

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Prečítaj si text Est 3,1–15. Čo sa odohralo v tomto príbehu? Čo bolo príčinou opísaných udalostí?

V 3. kapitole knihy Ester sa dozvedáme, že kráľ Ahasvér (Xerxes) poctil Hamána a povýšil ho nad všetkých kráľovských hodnostárov. Všetci dostali príkaz, aby Hamánovi prejavovali náležitú úctu, ktorej súčasťou bolo aj poklonenie sa pred ním. Mordochaj však takéto konanie odmietol (Est 3,2). Biblia neuvádza dôvod, prečo Mordochaj pred týmto mužom nepokľakol. Opäť však môžeme nahlas uvažovať. Mordochaj je verný Žid a nie je ochotný vzdať poctu potomkovi Agaga z národa Amalékov. Ved' tento národ bol nepriateľom jeho ľudu už od čias exodu (5Moj 25,19). Ako by mohol verný Žid pokľaknúť pred potomkom Amaléka, alebo uctievať niekoho iného ako Hospodina?

Ako sa vyvíjala situácia ďalej? „Kráľovskí služobníci v kráľovskej bráne dohovárali Mordochajovi: Prečo porušuješ kráľovský príkaz?“ (Est 3,3) Hoci nevieme presne, ako argumentoval, svoje odmietnutie podporil takto: „Oznámil im totiž, že je Žid.“ (Est 3,4) V tejto odpovedi mal Mordochaj určite príležitosť vysvetliť, že ako ctiteľ Hospodina, ktorý stvoril nebo a zem, nemôže uctievať žiadnu stvorenú ľudskú bytosť. Niet pochyb o tom, že Mordochaj bol schopný vydať svedectvo o svojej viere. Následky však boli kruté. Svojej viery sa držal tak húževnato, že tým ohrozil nielen seba, ale aj ostatných Židov.

„Od Daniela a jeho spoločníkov ... jasné svetlo zažiarilo uprostred morálnej temnoty kráľovských dvorov Babylonu.“ (RH, 13. mája 1884)

Keď sa Hamán rozhodol zničiť židovský národ, pred kráľom argumentoval takto: „Jestvuje jeden národ, ktorý je síce rozptýlený, ale predsa oddelený medzi národmi vo všetkých krajinách tvojho kráľovstva. Ich zákony sú odlišné od zákonov všetkých národov, ani kráľovskými zákonmi sa neriadia, takže pre kráľa nie je výhodné nechať ich na pokoji.“ (Est 3,8). Čo robíš s ľuďmi, ktorí sú iní, ktorých zvyky sú odlišné a ktorí nedodržiavajú kráľovské zákony? Čo iné, než ich vystaviť prenasledovaniu? Preč s nimi!

■ **Ako by sme aj dnes mohli byť vystavení skúške podobne ako Mordochaj? Ako by sme mali reagovať?**

APLIKÁCIA

„PRÁVE PRE TAKÚ CHVÍĽU, AKO JE TÁTO“

¹³Mordochaj odkázal Ester: „Nemysli si, že so svojim životom vyviazneš v kráľovskom paláci jediná zo všetkých Židov. ¹⁴Ak budeš v tejto chvíli mlčať, úľava a záchrana príde Židom odinakiaľ, ale ty a tvoja rodina zahyniete. Ktovie, či si nedosiahla kráľovskú hodnosť práve pre takú chvíľu, ako je táto?“ (Est 4,13.14)

Prečítaj si text Est 4,1–14. Prečo práve teraz nastal príhodný čas, aby sa Ester priznala k svojmu židovskému pôvodu?

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Keď Mordochaj kontaktoval Ester s prosbou o pomoc, bola už niekoľko rokov vydatá za Ahasvéra. V Perzii však platil zákon, že nikto nemôže predstúpiť pred kráľa bez jeho výslovného pozvania. Kto toto pravidlo nerešpektoval, riskoval smrť. Ester si toto riziko uvedomovala, ale aj tak vstúpila do trónnej sály bez pozvania.

Mordochaj sa svojou vierou snažil Ester povzbudiť a priviesť ju k dôvere, že všetko sa skončí dobre. Hlavná myšlienka knihy sa nachádza v Mordochajových slovách adresovaných Ester (dnešný úvodný text Est 4,13.14).

Esterina viera bola podrobená skúške, keď sa Mordochaj odvolával na jej lásku k ľudu. Nikto okrem Mordochaja nevedel, že je Židovka. Keď sa rozhodla zapojiť do riešenia obrovskej hrozby, neváhala nasadiť svoj život.

Esterino konanie je svedectvom o jej silnej viere. Vedela, že bez Božej pomoci nemôže uspieť. Odpoveď adresovaná Mordochajovi odhalila jej vieru: „Chod', zhromaždi všetkých Židov, ktorých nájdeš v Šušane, a postite sa za mňa. Nejedzte a nepite tri dni a tri noci. Ja sa tiež budem so svojimi dvornými dámami takto postiť. Potom pôjdem ku kráľovi, hoci to nie je v súlade so zákonom. Ak mám zahynúť, zahyniem.“ (Est 4,16) Mordochaj informoval o tomto odkaze celú židovskú komunitu v Šušane. A kým sa oni postili a modlili, Ester sa pripravila na nebezpečnú chvíľu. „¹Na tretí deň si Ester obliekla kráľovské rúcho a postavila sa do vnútorného nádvorja kráľovského paláca oproti kráľovmu sídlu. Kráľ práve sedel v kráľovskom paláci na tróne, ktorý bol oproti vchodu. ²Keď kráľ videl kráľovnú Ester stáť na nádvorí, získala si jeho priazeň. Kráľ vystrel k Ester zlaté žezlo, ktoré držal v ruke. Ester pristúpila a dotkla sa hlavice žezla.“ (Est 5,1.2)

APLIKÁCIA

- V danej situácii sa Židia určite nielen postili, ale aj modlili. Modlitba bola ústredným prvkom ich odpovede. Čo sa z ich konania môžeme naučiť?

SVIATOK PURÍM

²⁵Keď však Ester vstúpila pred kráľa, ten dal rozkaz, dokonca písomne, aby zmenil jeho zlý zámer, ktorý osnoval proti Židom, aby sa obrátil proti nemu, aby obesili jeho i jeho synov na šibenici. ²⁶Preto nazvali tieto dni Purím podľa slova púr; podľa všetkých slov tohto listu, podľa toho, ako to videli a prežili. ²⁷Židia to prijali ako povinnosť a odovzdali to i svojmu potomstvu a všetkým, čo sa k nim pripojili, že neprestanú tak robiť každý rok v tých dvoch dňoch podľa platného predpisu a v ustanovenom čase, ako bolo zapísané. ²⁸Tieto dni sa pripomínajú a zachovávajú v každom pokolení a v každej rodine, v každej krajine a v každom meste. Tieto dni Purím nevymiznú u Židov a pamiatka na ne nezanikne v ich potomstve. (Est 9,25–28)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Komentátori opakovane upriamujú našu pozornosť na to, že v knihe Ester sa nevyskytuje Božie meno. Je to jediná biblická kniha, kde sa Boh vôbec nespomína. Židia však napriek tomu dokázali vo veľkom vyslobodení rozpoznať Božie činy, ktoré pre nich urobil. A práve preto sa rozhodli aj túto knihu zahrnúť do biblického kánonu.

Sme schopní vnímať Božiu prítomnosť a Jeho konanie v našom každodennom prežívaní? Božie činy môžu nadobudnúť podobu normálnych, prirodzených udalostí, a ak im nevenujeme pozornosť, Božiu prítomnosť si vôbec nemusíme uvedomovať.

Prečítaj si text Est 9,1–12. Aký bol výsledok Esterinho úsilia?

Zázrak pripomínaný sviatkom Purím má veľmi nezvyčajnú podobu. Skrýva sa v takmer prirodzených udalostiach. Zákon na zničenie Židov síce nebol zrušený, ale bol vydaný nový zákon, ktorý im umožňoval brániť sa.

Je pozoruhodné, ako prostredníctvom rôznych okolností Boh dokázal vzniknuté problémy vyriešiť. A navyše, Peržania si všimli Hospodinove činy v prospech Židov.

A výsledok?

„Mnohí z národov tých krajín sa pridávali k Židom.“ (Est 8,17) Toto je skvelý príklad toho, ako sa dal Hospodin poznať tým, čo boli stratení.

Aj vodcovia židovského ľudu spoznali v neľahkých udalostiach Božie pôsobenie. Keď sa Židia dokázali ubrániť, na pamiatku a oslavu víťazstva ustanovili každoročný sviatok (nazývaný Purím). Tieto dni sú dodnes vďakvyzdaním Bohu na pamiatku zázračného vyslobodenia.

- **Modli sa, aby ti Boh dal nasledujúci týždeň odvahu podeliť sa s jedným z ľudí z tvojho modlitebného zoznamu o niečo, čo pre teba Boh urobil.**

APLIKÁCIA

VÝZVA

Začni si písať denník (ne)všedných malých i veľkých činov, ktoré pre teba Boh robí. Takýto záznam ti môže slúžiť ako pripomienka toho, čo všetko pre teba Boh koná. A nielen to. V správny čas a po modlitbe ti tieto Božie skutky môžu prísť na myseľ a ty sa o ne môžeš podeliť s niekým, komu budeš chcieť vydať svedectvo o svojom živote s Bohom.

PODNETY NA ZAMYSLENIE

„Každéj domácnosti a škole, každému rodičovi, učiteľovi a žiakovi, ktorému zažiarilo svetlo evanjelia, zaznieva otázka položená kráľovnej Ester v čase závažnej krízy v dejinách Izraela: *A ktovie, či si neprišla práve preto ku kráľovskej hodnosti, aby si bola naporúdzi na takýto čas?* (Est 4,14)“ (Ed 263; Vých 227.227)

„Ester bolo krásne židovské dievča, sesternica Mordochaja, ktorý si ju po smrti rodičov vzal k sebe a miloval ju ako svoju vlastnú dcéru. Boh ju použil na záchranu židovského ľudu v Perzii. ... V dávnych dobách Pán pôsobil úžasným spôsobom prostredníctvom zasvätených žien, ktoré sa v jeho diele zjednotili s mužmi vyvolenými Bohom, aby ho predstavovali ostatným. Boh využil ženy na získanie mocných a dôležitých víťazstiev. Neraz, v čase núdze, ich povolal a konal prostredníctvom nich na záchrane mnohých životov. Prostredníctvom kráľovnej Ester Pán vykonal pre svoj ľud slávne vyslobodenie. V čase, keď sa zdalo, že ich žiadna moc nemôže zachrániť, Ester a ženy s ňou spojené pôstom, modlitbou a rýchlym konaním sa s touto otázkou vysporiadali a priniesli svojmu ľudu spásu. ... Štúdium práce žien v súvislosti s Božím dielom v starozmluvných časoch nám dá lekcie, ktoré nám umožnia čeliť zložitým situáciám v diele aj dnes. Možno nás Boh neprivedie do takej kritickéj situácie, v akej sa ocitol Boží ľud v čase Ester a možno nebudeme mať také významné postavenie ako kráľovná. Ale obrátené ženy môžu často zohrať dôležitú úlohu aj v skromných pozíciách. Mnohé tak v dejinách konali a aj dnes sú pripravené konať podobne.“ (DG 45.46)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Kniha Ester nám necháva niekoľko nezodpovedaných otázok, najmä pokiaľ ide o Esterinu úlohu na kráľovskom dvore a spôsob jej povýšenia na kráľovnú. Ako môžeme tieto skutočnosti zosúladiť s našou predstavou o tom, čo znamená verný a zbožný spôsob života?
2. Slávne slová Ester: „Ak mám zahynúť, zahyniem.“ (Est 4,16) sa po stáročia ozývajú ako príklad vernosti aj zoči-voči smrti. Ako jej slová reflektujú to, čomu bude Boží ľud čeliť v čase konca, keď sa problémy opísané v Zjavení 13 stanú skutočnosťou?
3. Uvažujte v triede o časti, ktorú sme študovali v pondelok. Bolo v poriadku, že Ester a Mordochaj nehovorili o svojej viere a o svojom pôvode? Malo by to tak byť aj v našom prípade? Čo sa z toho môžeme naučiť?